

STAALKAART **Stadsplek spelen**

Kenmerken:

0-99

S M L XL

min. max.

AVANG MIDDEN KORT

levensduur gemeente

bewoners

CHECKLIST

Extra grote groene plek voor bewegen, ontmoeten en spelen, aantrekkelijk voor hele kern:

- ✓ openbaar, goed bereikbaar (aan route) en toegankelijk
- ✓ groen = spelen (klimmen, graven, plukken, proeven, huttenbouwen)
- ✓ streven naar minimaal 75% gebiedseigen groen met 2 groenlagen en aandacht voor biodiversiteit en zichtbare regenwateropvang
- ✓ veelspeelfuncties, hoogteverschillen variatie in landschap en voorzieningen
- ✓ vrije ruimte voor activiteiten en ontmoeten in groepen
- ✓ waterspel en één XXL-foestel
- ✓ beschutting: schaduw, luwte en plek om droog te staan
- ✓ meerdere (multifunctionele) zitplaatsen voor rusten/kijken

Kansen: educatie, vuurplek, verwijsplek, ijspet, verjaardagfeestjes, kunst, bouwspeeltuin, watertappunt, combi met dierenweide.

GESPREKSTIPS

- o Wil je een thema aan deze plek koppelen, zo ja, welk?
- o Ken je goede voorbeelden van ergens anders?
- o Welke wensen leven er?
- o Zijn er een paar plekken om te parkeren in de buurt?
- o Bezoek de plek! Kijk om je heen, ruik, voel, bedenk samen ideeën.
- o Wie gebruikt deze plek nu en wie gaan de plek gebruiken?
- o Wat maakt deze plek uniek?
- o Wanneer is of wordt het hier druk?
- o Wat is er voor mensen met een beperking te doen straks?
- o Hoe kunnen we bijdragen aan de natuur op deze plek?
- o Welke kansen biedt het landschap op en om de plek?
- o Rookvrij?

Gebruik de checklist en gesprekspunten in samenhang met de thema's hiernaast ter inspiratie voor de inrichting:

Deze staalkaart hoort bij de plankaarten per kern/buurt.

BOSS: bewegen, ontmoeten, spelen en sporten

Gemeenten kunnen BOSS mogelijk maken, samen met de inwoners!

De openbare ruimte wordt het meest gebruikt door kinderen, jeugdigen en jongeren. Tenminste, als je het functionele gebruik weghaalt, zoals zo snel mogelijk met de auto door de straat naar huis scheuren en verplicht een rondje maken met de hond. Maar de openbare ruimte is er ook om heerlijk buiten uit te razen, met elkaar spelletjes te spelen, in bomen te klimmen of eindeloos over straten en door bosjes op ontdekkingstocht te gaan, samen met een groep vrienden te voetballen op straat, naar de speeltuin te gaan, na te praten over de docenten op school, of juist even rustig bijkomen in je eentje. De openbare ruimte is er om op woensdagmiddag hutten te bouwen in het groen, kantje te butsen of misschien met een groepje 'gevaarlijke' dingen te doen die maar net goed gaan. Of gewoonweg met je maten ergens 'hangen'. Dat hangen is een zeer belangrijke sociale activiteit, veel socialer dan bijvoorbeeld met zijn tweeën naast elkaar op de bank televisiekijken.

Auteur: Johan Oost, OBB Speelruimtespecialisten

De openbare ruimte wordt het meest gebruikt door kinderen, jeugdigen en jongeren. Tenminste, als je het functionele gebruik weghaalt, zoals zo snel mogelijk met de auto door de straat naar huis scheuren en verplicht een rondje maken met de hond. Maar de openbare ruimte is er ook om heerlijk buiten uit te razen, met elkaar spelletjes te spelen, in bomen te klimmen of eindeloos over straten en door bosjes op ontdekkingstocht te gaan, samen met een groep vrienden te voetballen op straat, naar de speeltuin te gaan, na te praten over de docenten op school, of juist even rustig bijkomen in je eentje. De openbare ruimte is er om op woensdagmiddag hutten te bouwen in het groen, kantje te butsen of misschien met een groepje 'gevaarlijke' dingen te doen die maar net goed gaan. Of gewoonweg met je maten ergens 'hangen'. Dat hangen is een zeer belangrijke sociale activiteit, veel socialer dan bijvoorbeeld met zijn tweeën naast elkaar op de bank televisiekijken.

5 min. leestijd

Kantelpunt

Zonder het te weten, ontdekten we vroeger zo het samen spelen, het afspreken van regels en het samenwerken. We leerden niet alleen risico's inschatten, maar verkenden en verlegden ook onze grenzen. Onze fantasie werd geprikkeld en er werden vriendschappen voor het leven gesloten.

Als we ouder worden, gebruiken we die geleerde vaardigheden en vrijheden in ons leven en onze carrière. Om daar meer over te lezen, is het boek *Play* van Stuart Brown een aanrader. Het is jammer dat we vergeten hoe mooi het in onze eigen buurt kan zijn als we eenmaal huisje-boompje-beestje wonen. De laatste jaren – zeker sinds de corona – zijn de eerste tekenen te zien dat de situatie begint te kantelen. Steeds meer wordt er gewandeld, zijn er groepjes die samen hardlopen of bootcampen en zetten bewoners zich in voor buurtontmoetingsplekken. En laten we die andere groep niet vergeten: de senioren die vanuit hun woonzorgcentra een wandelingetje maken naar de supermarkt of een ander punt dat de moeite waard is om naartoe te gaan. En grappig genoeg is de succesfactor van dergelijke punten dezelfde als voor speelplekken, namelijk de aanwezigheid van andere mensen.

Multifunctioneel

Gemeenten moeten hun openbare ruimte dus beschikbaar maken en uitnodigend laten zijn om buiten samen op ontdekkingstocht te gaan. Dit begint al bij de voordeur: informele BOSS-ruimten, zoals stoepen, pleintjes, bankjes, grasveldjes en groen, die in samenhang met de formele speel- en sportplekken een netwerk bieden van routes en plaatsen waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, zich veilig voelen en plezier beleven. We willen een inrichting die past bij alle ontwikkelingsfasen van opgroeiende kinderen, jongeren, volwassenen en senioren in een buurt. Multifunctionaliteit in inrichting is nodig om invulling te geven aan ambities op het gebied van ontmoeting en bewegen voor alle doelgroepen, onafhankelijk van hun eventuele beperkingen. Daarom moeten gemeenten inspanningen leveren door het aanhaken bij jongerenwerk, seniorenverenigingen, organisaties die zich inzetten tegen eenzaamheid, maar ook speeltuinen, multifunctionele centra, schoolpleinen, sportparken en sportverenigingen, gehandicaptenverenigingen, fysiotherapeuten enzovoort. Door dergelijke organisaties alleen al op de hoogte te stellen van de mogelijkheden die

de gemeente realiseert op de openbare speel- en sportplekken en eventuele beweegroutes, kan er veel meer verbinding en samenwerking ontstaan en kunnen er meer initiatieven in de buitenruimte ontplooid worden. Multifunctionaliteit kan ook zijn: inrichten voor BOSS met oog voor klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulariteit.

Meedenken

Een eerlijke verdeling over doelgroepen en kernen moet hierbij wel geborgd worden, door in samenhang met de ruimtelijke opbouw en bevolkingsontwikkeling heldere uitgangspunten te hanteren. Zo ziet iedere wijk, buurt of kern de kansen vertaald voor de ontwikkelingsrichtingen. Wat goed kan werken, is het schetsen van actiekaarten met een hoofdstructuur (basisvoorzieningenniveau) en een nevenstructuur (aanvullende speelruimte). Samen vormen ze een netwerk van BOSS-plekken op buurtniveau.

Bewoners kunnen via een enquête meedenken op verschillende niveaus, op hoofdlijnen en/of details, over het realiseren van diverse zaken. Dit betekent dus het gebruik door de eigenaren van de ondergrond (de inwoners), maar binnen kaders die de beheerder van de ondergrond (de gemeente) vaststelt. De kaders hebben tot doel dat er BOSS-ruimte gerealiseerd wordt voor alle inwoners, van jong tot oud, van vergaertijgers tot minder spraakzame burgers, met en zonder stemrecht.

SPELEN

Hoofdstructuur

'Samen' is de grootste succesfactor voor BOSS. Het ontmoeten van anderen zorgt voor meer gebruik en langere speeltijd. Niet alleen kinderen, maar ook ouders en grootouders ontmoeten elkaar op de speelplek of in het bootcampark. Spelen en sporten in de openbare ruimte zou een vast onderdeel moeten zijn van dorpsagenda's, de Omgevingswet, maar ook van reconstructies, meerjarenonderhoudsplaneringen, van LIOR's en HIOR's en van grote infrastructurale projecten zoals het vernieuwen van groen, straten, riolen en waterpartijen. De gemeente kan daarbij twee sporen hanteren. In het eerste spoor zal de gemeente zorgdragen voor een degelijke hoofdstructuur. Iedereen heeft recht op een mooie plek op een bereikbare afstand. Daarbij kan wat OBB betreft gerust uitgegaan worden van de duizenden inspraakreacties waaruit blijkt dat vijf minuten onderweg zijn geen probleem is. Afhankelijk van de schaalgrootte van de gemeente hebben we het dan over wijk-, kern- en buurtplekken die er echt toe doen, die de moeite waard zijn om naartoe te gaan, waar je iedere keer weer iets nieuws kunt beleven, waar je als 10-plusser niet afgescheept wordt met een combinatie-toestel van 150 cm hoog, omdat er dan geen valdempende ondergrond nodig is. Daar is ruimte voor ouders en grootouders om elkaar te ontmoeten en/of mee te doen. Ongeacht de situatie blijven dergelijke plekken bestaan, zodat er ook als er een tijdje minder kinderen in de wijk wonen toch een centrale buurtontmoetingsplek is om samen bezig te zijn met

OBB spelmakkers + ruimtedeelkokers

STAAKKAARTEN
Bewegen Ontmoeten Spelen Sporten

STAAKKAART Buurtplek ontmoeten

CHECKLIST

Grote ontmoetingsplek:

- ✓ openbaar, goed bereikbaar (aan route) en toegankelijk
- ✓ afwisselend voor jongeren en geschikt als vervangplek voor jongeren
- ✓ afgestemd op specifieke vraag of behoefte
- ✓ deels vastgericht, maar deels te pimpen door gebruiksgroep
- ✓ zorg voor een groenaccent
- ✓ bruikbaar in alle seizoenen
- ✓ beschutting (schaduw, tuile) en plek om droog te staan
- ✓ vandaliebestendig
- ✓ veilig afstand tot verkeer
- ✓ meedelen (multifunctionele) zitarrangementen en afvalbakken
- ✓ plan voor overlast en onderhoud

Kansen: vervangplek jongeren, wilt, verhoogt lokale contacte

GESPREKSTIPS

- Wat is nu goed en moet blijven?
- Ken je goede voorbeelden van ergens anders?
- Welke sporten zijn populair?
- Welke mensen leven er?
- Wie wil er wat een oogje in het zeil houden?
- Bezoek de plek! Kijk om je heen, bedenk samen ideeën.
- Wie gebruikt deze plek nu en wie gaan de plek gebruiken?
- Welke sport wordt gemist in de buurt?
- Is de plek groot genoeg voor alle doelgroepen samen?
- Wat is er voor mensen met een beperking te doen slaafs?
- Welke functie heeft deze plek ten opzichte van de andere plekken in de buurt?
- Rookvrij?

Kenmerken:

- 12+
- 1-10
- 1-5
- 1-15
- 1-20
- 1-30
- 1-40
- 1-50
- 1-60
- 1-70
- 1-80
- 1-90
- 1-100
- 1-110
- 1-120
- 1-130
- 1-140
- 1-150
- 1-160
- 1-170
- 1-180
- 1-190
- 1-200

Iconen: speelplek, sport, ontmoeting, groen, schaduw, bankje, afvalbak, fiets, rolstoel, babywagen, hond, etc.

STAAKKAARTEN
Bewegen Ontmoeten Spelen Sporten

STAAKKAART Straatplek verhard

CHECKLIST

Verharde plek voor bewegen, ontmoeten en spelen op straatniveau:

- ✓ ikk plek, hot of grutere sloep komt hiervoor in aanmerking
- ✓ zorg voor een groenaccent of regenwateropvang
- ✓ houd ruimte voor een activiteit of fysieke inrichting zoak een bull zand
- ✓ breek voorringtonmet een WAS-plaht, waf aantelngen toepasen
- ✓ denk aan schaduw en zon
- ✓ werk met hoogtevreeschten en multifunctionele afmetingheden
- ✓ routes voor alle op welen
- ✓ maak de plek maatwerk op de locatie, eigen voor de straat, herkenbaar
- ✓ werk met gekleurde verharding of straatart

GESPRESKSTIPS

- Wil je een thema aan deze plek koppelen, zo ja, welk?
- Ken je goede voorbeelden van ergens anders?
- Wie wil er waf helpen bij het maken en onderhouden?
- Waar ging jij verstopteje spelen, rotschaaf of een huf bouwen?
- Wie zou de beheerder of trekker kunnen zijn?
- Bezoek de plek! Kijk om je heen, bedenk samen ideeën.
- Wat maakt deze plek uniek?
- Hoe kunnen we bijdragen aan de natuur op deze plek?
- Wat willen we op deze plek kunnen doen?
- Hoe zorg je ervoor dat het voor alle aanwezigen leuk blijft?
- Wat zou er in een spel- of sportkaf kunnen zitten?

Kenmerken:

0-99

Kansen: (matrakte) blaasbakken, hifvrees tegengaan werken met thema, organische activiteiten, circulaire werken, maatwerk voor iemand met beperking

Thema's die passen bij de aanpak: natuur, sport, veiligheid, inclusie, gezondheid, duurzaamheid

BOSS. De gemeente zal deze plekken veelal zelf onderhouden en vervangen, in samenspraak met de gebruikers en andere betrokkenen.

Steunplekken

Naast deze centrale plekken zijn er steunplekken nodig als de buurtplek niet volledig kan bieden wat nodig is voor de doelgroepen. Denk aan een extra speelplek of trapveld als de buurtplek decentraal ligt, te ver weg voor een bepaalde doelgroep of als de bevolkingsdichtheid hoog is. De gemeente zal deze plekken onderhouden en vervangen in samenspraak met de gebruikers en andere betrokkenen. In de hoofdstructuur is ook ruimte voor jongeren. Deze doelgroep heeft evenveel recht op goede plekken voor BOSS. In dit stadium van hun leven hebben ze juist eigen plekken buitenshuis nodig! Voor hun fysieke en sociale ontwikkeling is dit van groot belang. Tolerantie ten opzichte van jongeren is van cruciaal belang voor verbinding tussen de generaties en een tolerante samenleving. Dit is de groep die straks moet zorgen voor de grijze golf van Nederland. Zo zal geaccepteerd moeten worden dat de opgroeiende jeugd in de wijk daar wil en mag voetballen. Deze groep hoort erbij. Het is ook belangrijk dat er enkele plekken iets verder van de woningen zijn. Deze plekken helpen om overlast in de buurt te beperken, omdat jongeren hiernaar verwezen kunnen worden tijdens de late uurtjes of als het wat te druk wordt.

Nevenstructuur

In het tweede spoor, nevenstructuur, faciliteert

de gemeente inwoners die, aanvullend op de hoofdstructuur, op straatniveau mee invulling willen geven aan BOSS voor alle leeftijden. Hierbij kan de gemeente ondersteunen met kennis, inspiratie en onderhoud. Deze plekken zijn niet meteen nodig als basisvoorzieningen, maar zijn oorspronkelijk voor specifieke doelgroepen bedacht. In de loop van de tijd (bij afnemende kinderaantallen) is het niet nodig al deze plekken als speelplekken in stand te houden, zeker niet als er goede kern- en buurtplekken zijn. Daarom kan op het moment dat de toestellen 'op' zijn, gekeken worden of en hoe

deze plekken kunnen bijdragen aan bewegen, ontmoeten, spelen en sporten op straatniveau. Nu staat er een toestel, maar straks is wellicht een picknickbank of een appelboom meer gewenst, of een speciaal klanktoestel voor het kind op de hoek dat een visuele of mentale beperking heeft. Zo worden de straatplekken maatwerk voor de straat en de eigen sociale kring. De gemeente hoeft op deze straatplekken de eventueel aanwezige dure speeltoestellen niet meer te vervangen. Op het moment dat een toestel komt te vervallen, zijn er diverse keuzes te maken.

Straatplekken kunnen dus ook verschijnen op plaatsen waar nooit een speelplek is geweest. Dit worden plekken zonder speeltoestellen, maar wel met een functie voor BOSS. Ook speel- en bewegeroutes vallen hieronder.

Samen

Samen betekent ook samen ontwerpen, zodat alle gebruikswensen in beeld komen. Daarbij staan kinderen, jeugd en jongeren als belangrijkste gebruikers centraal. Samen maken we plekken waar iedereen zich veilig en welkom voelt.

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!

STAAKKAARTEN
Bewegen Ontmoeten Spelen Sporten

STAAKKAART Bewegegroute

CHECKLIST

Route in en om de kern/buurt met duidelijke routeafdeling en beweging- en sportaanleidingen onderweg:

- ✓ duidelijk routeafdeling en oeteningenuitlog
- ✓ logische opbouw in oeteningen (warning up, kern, coolingdown)
- ✓ maak het zo groen mogelijk
- ✓ bruikbaar alle seizoenen [ondergronden + verlichting]
- ✓ maak variatie of varianten mogelijk voor de afwisseling
- ✓ zorg voor start-, eind- en rustpunten
- ✓ afstand 2 tot 5 km, eventueel meerdere rondjes aan elkaar
- ✓ zorg dat route in 2 richtingen gelopen kan worden
- ✓ zo min mogelijk oversteekplekken
- ✓ ook routes voor scooters, rolstoel en kinderwogen (glad start/beton)

GESPRESKSTIPS

- Waar zitten de gevaarlijke punten?
- Ken je goede voorbeelden van ergens anders?
- Welke wensen leven er?
- Wie wil er waf helpen bij het maken en onderhouden?
- Zijn er een paar plekken voor parkeren in de buurt?
- Loop een proefrondje! Kijk om je heen, bedenk samen ideeën.
- Wie gaan gebruik maken van de route?
- Op welke momenten maken veel mensen gebruik van de route?
- Waar is ruimte voor een ontmoetings- of sportaanleiding?
- Welke kansen biedt het landschap op de route?
- Waar zitten knelpunten met rolstoel of kinderwagen?
- Bijkvif?

Kenmerken:

0-99

Kansen: werken met thema (baalcom), met een groep op pad, verhoogt sociale contact, maatwerk, voorkomd met beperking

Thema's die passen bij de aanpak: natuur, sport, veiligheid, inclusie, gezondheid, duurzaamheid